JOSEPH SMITH ELSŐ LÁTOMÁSA

© dr. Szalai András, Apológia Kutatóközpont, www.apologia.hu (v.1. 2026.04.06.)

Joseph Smith Jr. a mormon vallás alapító prófétája két látomásra hivatkozott, amelyek alapján 1830-ban „újra megalapította” Jézus Krisztus Egyházát. A mai hivatalos változat szerint az 1820-as Első Látomásban az Atya és a Fiú jelent meg neki, aki elmondta neki, hogy a keresztény egyházak mind tévednek, az 1823-as Második Látomásban pedig Moróni angyal jelent meg neki, aki elvezette a Mormon könyvét tartalmazó aranylemezekhez (1827). Tanulmányunk az Első Látomás körüli kronológiai és tartalmi problémákat tekinti át.

1. A hivatalos változat

A mai hivatalos változat szövege mormon szentírások közül a „Nagyértékű gyöngy” gyűjteményben található, mint „Joseph Smith története” (JST 1:5-25). A magyar fordítás a 2005-ös kiadásból származik (kiemelések *SzA*).

> 5 Manchesterbe költözésünk második évében, **lakóhelyünkön szokatlan vallási nyugtalanság tört ki**. A metodistáknál kezdődött, majd hamarosan átterjedt a vidék minden szektájára. Valóban úgy látszott, hogy **az egész vidéket magával ragadta, mivel nagy tömegek csatlakoztak a különböző vallásfelekezetekhez** (...) Egyesek a **metodista**, mások a **presbiteriánus**, megint mások a **baptista** hit mellett szálltak síkra. (...)
>
> 7 Én akkor tizenötödik évemben voltam. Atyám családját a presbiteriánus hitre térítették (...) 10 E szócsaták és a vélemények vihara közepette gyakran azt kérdeztem magamtól: Mit tegyek? **E sok felekezet közül vajon melyiknek van igaza; vagy talán mindannyian tévednek?** Ha bármelyiküknek igaza van, melyik az, és hogyan tudhatnám meg? 11 Miközben a hitbuzgó felekezetek versengése által okozott rendkívüli nehézségek miatt gyötrődtem, egy nap **Jakab apostol levelét** olvastam, az első fejezet ötödik versét, amely így szól: **Ha pedig valaki közületek híján van a bölcsességnek, kérjen Istentől**, aki mindenkinek készségesen és szemrehányás nélkül ad; és megadatik néki. 12 Soha egyetlen szentírásrész sem szólt nagyobb erővel az ember szívéhez, mint akkor ez az enyémhez. 13 (...) mert a különböző szekták vallási tanítói ugyanazon szentírásrészt olyannyira eltérően értelmezték, hogy a kérdésnek a Biblia alapján történő megválaszolásába vetett minden bizalmat megsemmisítettek.
>
> 14 Ezen elhatározásommal összhangban, hogy Istentől kérjek, **félrevonultam az erdőbe**, hogy a próbát megtegyem. Egy csodálatos, tiszta nap reggelén volt ez, **ezernyolcszázhúsz koratavaszán**. (...) 15 Miután félrevonultam arra a helyre, melyre korábban menni szándékoztam, amikor körbenéztem magam körül, és magamat egyedül találtam, letérdeltem, és elkezdtem Isten előtt feltárni szívem vágyait. Alighogy elkezdtem, amikor nyomban **megragadott valamilyen hatalom, mely teljesen erőt vett rajtam**, és olyan megdöbbentő hatással volt rám, hogy nyelvem megbénította, és nem tudtam beszélni. **Sűrű sötétség gyűlt körém**, és egy ideig úgy tűnt számomra, mintha azonnali pusztulásra lettem volna ítélve.

16 (...) a nagy ijedtségnek ebben a pillanatában egy **fényoszlopot láttam** pontosan a fejem felett, a napnál is ragyogóbbat, mely fokozatosan ereszkedett lefelé, mígnem megpihent rajtam. 17 Amint megjelent, észrevettem, hogy **megszabadultam az ellenségtől**, mely fogva tartott. Amikor **a fény megpihent rajtam, két Személyt láttam felettem a levegőben állni**, akiknek ragyogása és dicsősége leírhatatlan volt.

Egyikük hozzám szólt, a nevemen szólítva, és ezt mondta **a másikra** mutatva: **Ez az én Szeretett Fiam. Őt hallgasd!** 18 (...) Ezért amint magamhoz tértem, hogy beszélni tudjak, **megkérdeztem** a felettem a fényben álló Személyeket, **hogy az összes szekta közül melyiknek van igaza** (mert addig **még soha nem jutott eszembe, hogy mindegyik téved**) – és melyikhez csatlakozzak.

19 Azt a választ kaptam, hogy **egyikhez sem szabad csatlakoznom, mert mind tévednek; és a hozzám beszélő Személy azt mondta, hogy minden hitvallásuk utálatos az ő szemében; hogy azok a hívők** [*professors* = hitvallók] **mind romlottak**; hogy: „ajkaikkal közelednek hozzám, de szívük távol van tőlem, az emberek parancsolatait pedig tanokként tanítják, kiknél megvan az isteniség látszata, ám annak hatalmát megtagadják". 20 **Ismét megtiltotta nekem, hogy bármelyikükhöz is csatlakozzak**; és sok más dolgot is mondott nekem, melyeket most nem tudok leírni. Amikor ismét magamhoz tértem, hanyatt fekve találtam magam, amint feltekintek az égre. Amikor a fény eltűnt, nem volt erőm; de miután hamar rendbe jöttem valamennyire, hazamentem. Amint a tűzhelynek támaszkodtam, édesanyám megkérdezte, mi baj van. Azt feleltem: „Ne gondolj vele, minden rendben – elég jól vagyok". Aztán azt mondtam anyámnak: „Megtudtam, hogy a **presbiterianizmus** nem igaz". Úgy tűnik, az ellenség már életem igen korai szakaszában is tudatában volt annak, hogy rendeltetésem szerint zavarni és zaklatni fogom a királyságát; különben miért esküdtek volna össze ellenem a sötétség erői? Miért van az, hogy reám támadt az ellenkezés és az üldöztetés, már egészen kisgyermekkoromban? 21 Néhány nappal e látomásom után az egyik **metodista** prédikátor társaságában találtam magam, aki nagyon aktív részt vállalt az előbb említett vallási felbuzdulásban; és mivel vallásról beszélgettünk, megragadtam az alkalmat, hogy beszámoljak neki a látomásról, amiben részem volt. Nagyon meglepődtem a viselkedésén; nemcsak könnyedén vette az általam elmondottakat, hanem nagy megvetéssel is, mondván, hogy mindez az ördögtől való, és ezekben a napokban nincsenek olyan dolgok, mint látomások vagy kinyilatkoztatások; hogy mindezen dolgok véget értek az apostolokkal, és soha nem lesz belőlük több.

22 Viszont hamarosan úgy találtam, hogy a **történetem elmondása elég nagy előítéletet vált ki irántam** a vallás hitvallói között. És ez volt a nagy üldöztetés oka, amely tovább növekedett. Egy alacsony származású fiú voltam, csak tizennégy-tizenöt éves. Az életkörülményeim olyanok voltak, hogy lényegtelen fiú voltam a világban. Ennek ellenére **magas rangú emberek eléggé odafigyeltek, hogy felkavarják ellenem a köztudatot, és keserű üldöztetést teremtsenek; és ez általános volt az összes szekta között – mind egyesültek, hogy engem üldözzenek**. (...)

24 Az azonban mindazonáltal tény volt, hogy látomást láttam. Azóta úgy gondolom, hogy **Pálhoz nagyon hasonlóan éreztem magam**, amikor megvédte magát Agrippa király előtt, és előadta beszámolóját a látomásáról, amikor egy fényt látott és egy hangot hallott; és mégis kevesen voltak, akik hittek neki; egyesek **azt mondták, hogy becstelen, mások azt, hogy őrült; gúnyt űztek belőle, és becsmérelték**. (...)

> 25 **Így volt ez velem is**. Tényleg fényt láttam, és annak a fénynek a közepében láttam két Személyt, és ők valóságosan beszéltek hozzám; és bár **utáltak és üldöztek engem azért, mert azt mondtam, hogy látomást láttam**, az mégis igaz volt; és miközben ezen **állításomért üldöztek engem, becsméreltek engem, és mindenféle hamis gonoszságot szóltak ellenem**, a szívemben ezt éreztem: Miért üldöznek engem az igazság elmondása miatt? Valóban láttam egy látomást, és ki vagyok én, hogy ellenálljak Istennek, vagy miért akarja a világ, hogy megtagadjam azt, amit valóban láttam? Mert látomást láttam; tudtam ezt, és tudtam, hogy Isten is tudja, és nem tudtam és nem is mertem megtagadni; legalábbis tudtam, hogy azzal megsérteném Istent, és kárhoztatás alá kerülnék.

1.1. Jelentősége

Ma a Joseph Smith Első Látomásáról szóló történet az Utolsó Napi Szentek Jézus Krisztus Egyházának egyik alapvető állítása, amely fontosságban rögtön a Jézus Krisztusba vetett hit megvallása után jön. A mormon egyház **identitása**, hogy „az Úrnak a földön még egyszer, újra megalapított királysága" (ld. „Mormon könyve" *Bevezetés*). A **legitimációja** pedig egy egyháztörténeti feltételezésen és Smith látomásán alapul, amelyeket tényként kezelnek.

Egyrészt feltételezik, hogy *az apostoli kor után* már megtörtént „a hittől való elszakadás" (2Thessz 2:4), a kereszténység hitehagyott lett, majd felekezetekre szakadt. Másrészt elfogadják Smith állítását, miszerint a helyzet *a 19. századra* csak rosszabb lett, és ezt **az Atyával együtt megjelenő Fiú** mondta neki:

- egyik felekezethez [*sect*] sem szabad csatlakozni, mert
- mind tévednek (*wrong*), minden hitvallásuk [*creeds*] utálatos [*abomination*] az ő szemében, azok a hitvallók [*those professors*] mind romlottak [*corrupt*] (vö. Zsolt 14:3), mert
- csak szavakkal közelednek hozzá (vö. Ézs 29:13-14, Ez 33:30-31), de a szívük távol van tőle, emberi parancsokat tanítanak (vö. Tit 1:14), csak az „isteniség" (KJV *godliness*) látszata van meg náluk, de annak hatalmát megtagadják (vö. 2Tim 3:5).

Ha Krisztus szerint *minden* felekezet téved, *minden* hitvallás utálatos és *minden* hitvalló romlott, akkor az egyházat újra kell alapítani – és ezt tette Smith.

- A mormon misszionáriusok azért kerülhetik tudatosan a keresztények kritizálását, mert – Smith szerint – Krisztus már megtette. Mivel az ő korában és környezetében működő baptista, metodista és presbiteriánus felekezetek és hitvallásaik *azonosak* a maiakkal, a mormon vallásnak *a puszta léte is Krisztus ítélete* az akkori és a mai keresztény egyházak felett.
- A mormon misszionáriusok ezért úgy érzik, hogy okkal és joggal várhatják el minden kereszténytől: hagyják ott egyházaikat, és keresztelkedjenek meg Jézus Krisztus *valódi* Egyházában, amely – a Mormon könyve alapján – ráadásul *ősibb* bármely európai eredetű felekezetnél.

1.2. Fontos részletek

A mai hivatalos történet **meghatározó elemei** szerint az ifjú Smith (1) egy 1820-as helyi vallási ébredés és a felekezeti rivalizálás miatt volt összezavarodva, (2) ekkor még *nem* jutott eszébe, hogy mindegyik felekezet téved, (3) de amikor a Jak 1:5 alapján bölcsességet akart kérni Istentől, (4) először egy gonosz hatalom gyűrte le, (5) de megszabadította őt a fényben megjelenő Atya és a Fiú, (6) és a Fiú kétszer is megtiltotta neki, hogy bármelyik felekezethez csatlakozzon; (7) ezek után nem is csoda a növekvő ellenállás és az általános üldözés.

Első hallásra Joseph Smith történetének (JST) szinte minden elemével lehet **szimpatizálni**. A felekezeti vakbuzgóság és rivalizálás valóban kiábrándító élmény (1). A bibliai és teológiai ismeretek hiánya valóban bizonytalansághoz vezet (2). Ha másokban és saját magunkban sem bízhatunk, valóban csak Isten marad (3). A gonosz erőinek ellenállása és az isteni szabadítás önmagában is igazolja, hogy ami a továbbiakban elhangzik, az igaz (4). Az Atya és a Fiú megjelenése valóban kivételes jelentőségű dolognak tűnik (5). Az amerikai szabadegyházi kultúrában és a kor restaurációs mozgalmában – amelyben egy sor *Church of Christ* született – valóban sokan látták úgy, hogy az egyházat újra kellene alapítani (6). Végül, a látomások lehetőségének tagadása valóban ésszerűtlennek tűnik, hiszen Isten nincs belezárva a Bibliába (7).

Komoly kérdés tehát, hogy a fenti pontok mennyire felelnek meg a **történelmi** valóságnak, Smith, a családtagjai, hívei és utódjai feljegyzéseinek?

- Valóban volt ébredés 1820-ban Smith lakhelyén?
- Tartalmilag egységesek az Első Látomásról szóló beszámolók?
- Mikor szereztek tudomást a kortárs mormonok az Első Látomásról, és ugyanazt a jelentőséget tulajdonították-e neki, mint később?

Gordon B. Hinckley (1910-2008), az egyház 15. elnöke szerint ugyanis...

> **Minden** olyan kijelentés, melyet isteni felhatalmazásról teszünk, minden olyan igazság, melyet e munka érvényességével kapcsolatban kimondunk, **az ifjú próféta első látomásában gyökerezik**. **Enélkül nem nagyon lenne mondanivalónk**. (*Gordon B. Hinckley elnök tanításai,* 45. oldal)

> Ismertem egyszer egy úgynevezett intellektüellt, aki szerint az egyház saját történelmének foglya. Azt feleltem neki, hogy **e történelem nélkül nem lenne semmink**. E példátlan, egyedülálló és figyelemre méltó esemény igaz volta hitünk sarkalatos lényege. **Ezen az egyedülálló és csodálatos élményen alapszik az egyház érvényessége**. (…)
> Mindenféle köntörfalazás nélkül **kijelentjük**, hogy Isten, az Atya, és Fia, az Úr Jézus Krisztus, személyesen megjelent az ifjú Joseph Smith-nek. Amikor Mike Wallace interjút készített velem a *60 Minutes* című műsor számára, megkérdezte, hogy ezt el is hiszem-e. Azt feleltem: „Igen, uram. Éppen ez benne a csoda." Így érzek efelől. **Teljes erőnk e látomás igazán múlik. Vagy megtörtént, vagy nem. Ha nem, akkor ez a munka csalás**. De ha igen, akkor ez a legfontosabb és a legcsodálatosabb munka az ég alatt. („Hitünk csodálatos alapja" In: *Liahóna* 2002 November)

A fentiek alapján nyilván nem csupán a keresztények számára fontos, hogy Smith állításai mennyire lehetnek hitelesek, hanem a mormonok számára is.

1.3. Források és módszertan

A történeti és emberi hitelességet érintő kérdések nem ok nélkül merültek fel, és az évtizedek óta tartó vita miatt először egy dokumentációs weboldalra, majd az egyház hivatalos oldalára is felkerültek a mai hivatalostól eltérő változatok.

A **Joseph Smith Papers** (JSP 2001) egy korábbi dokumentációs projekt (Jessee 1984) folytatásaként összegyűjtötte Smith saját kézzel írt, általa diktált, általa jóváhagyott vagy róla szóló naplóbejegyzéseinek, leveleinek, cikkeinek kézirat-fotóit és a szövegek könnyebben olvasható nyomtatott átírását. A papír kötetek 2008-ban kezdtek megjelenni, az Első Látomás változatai (*Accounts of Joseph Smith's First Vision*) pedig **2013** óta mind online is elérhetők.

Az egyház **hivatalos weboldalán** az Evangéliumi könyvtár oldalon belül...

- **2013**-ban kerültek fel a JSP-n leközölt változatok, amelyek a kétszáz éves évforduló (2020) óta a megújult „Könyvek és leckék" / „**Egyháztörténet**" szekcióban olvashatók: „Az első látomás**"** (1832, 1835, 1838, 1842); a magyar oldalon csak a szövegek olvashatók, az angol nyelvű bevezető és tanulmány jellegű podcast és videó sorozat magyarul nem elérhető
- **2023** végén az átalakított „**Témák és kérdések**" szekcióban jelent meg az „Első Látomás" három részes „Evangéliumtanulmányozási kalauz".

A „Témák és kérdések" Bevezetése szerint az oldal tartalmának célja nem csupán az informálás, hanem *megbízható források* felkínálása és a *megnyugtató válaszok* keresése:

> **Napjainkban** Az Utolsó Napi Szentek Jézus Krisztus Egyháza történetével kapcsolatos **ismeretek** minden korábbinál **könnyebben elérhetőek**. Ez nagyszerű áldás lehet, azonban nem mindig könnyű **eldönteni, mely források megbízhatóak**. Néhány **tudomásunkra jutott dolog nehéz kérdéseket vethet fel.** (...) Az e forrásanyagban található cikkek számos javaslatot nyújtanak, amelyek **segíthetnek békességre lelned**, miközben válaszokat keresel a kérdéseidre. (Kiemelések *SzA*)

Valóban nem kevés mormon érzi kínosnak, méltatlannak vagy a gyengeség jelének, hogy a „tudomására jutott dolgok" „nehéz kérdéseket vetnek fel" – de az oldal szerint a kutatás a fejlődés része lehet. Az egyházvezetés újkeletű nyitottsága és a keresésre bátorítás első látásra valóban pozitívumnak tűnik.

Híveik számára a szövegek puszta hozzáférhetősége is a nyíltság, őszinteség jele. Logikusnak tűnik – és gyakran el is hangzik –, hogy ha a dokumentumok tényleg kompromittálók lennének, az egyház *nem hozná őket nyilvánosságra*. A többség egyszerűen bízik a vezetőségben, és eszébe sem jut, hogy a tényekről tudni nem elég: a tényeket *olyan módon is lehet tálalni*, hogy igazi jelentőségük felismerése helyett az olvasó a „megfelelő" következtetéseket vonja le.

Jó példa erre az Első Látomás „Evangéliumtanulmányozási kalauza”. Ennek 1. szakasza szerint...

> MAGAD IS **TUDHATOD**, HOGY **VALÓBAN MEGTÖRTÉNT** AZ ELSŐ LÁTOMÁS
>
> Krisztus egyháza **visszaállításának** az egyik **elengedhetetlen** vonatkozása annak a **valósága**, hogy az Atyaisten és az Ő Fia, Jézus Krisztus megjelent az ifjú Joseph Smithnek. Az első látomás **igazolja azt a tényt**, hogy a mennyek nyitva állnak, és Isten újra szól az emberhez. **Tanulmányozhatjuk** Joseph Smith beszámolóit az első látomásról. Emellett **megkérdezhetjük Istent**, hogy valóban megtörtént-e az első látomás (Moróni 10:4–6). E dolgokat megtéve **a Szentlélek tanítani fog** bennünket az első látomás **igaz voltáról** (lásd Alma 5:45–46). (Kiemelések itt és a továbbiakban: *SzA*)

Eleve nem az a kérdés: *honnan* tudhatjuk, megtörtént-e, hanem egyszerűen kijelentik: *te is tudhatod*, hogy *valóban* megtörtént. A látomás így már az előtt *tényként igazol* valami mást (a mennyek nyitva, Isten újra szól), hogy magát a látomást bármi igazolta volna. Ha már elfogadtuk, hogy Smith-hez *Isten* szólt, akkor fel sem merül a kérdés, hogy egyáltalán *szólt-e* Smith-hez Isten.

A bizonyossághoz vezető útnak két módját ajánlják. Smith beszámolóit „tanulmányozhatjuk” (mert végre megengedték), és *emellett* „megkérdezhetjük Istent”, hogy *valóban* megtörtént-e az Első Látomás (mert a tanulmányozás önmagában kevés vagy veszélyes is lehet).

Így azonban olyasminek a történeti valóságát kellene imával tesztelni, amiről a már *eleve tudjuk*, hogy (1) számunkra fontos dolgokat *igazol* tényként: a mennyek nyitva, Isten ma is szól, (2) *elengedhetetlen* eleme az egyház visszaállításának, a mormon vallás legitimációjának. A Szentlélek ezen a logikai körön belül tényleg csak egyet tehet: tanítani fog minket a látomás *igaz voltáról*.

Ez a gondolkodásmód – vagy inkább önmeggyőzésmód – a sajátos **mormon ismeretelméletre** épül. A „honnan tudunk valamit, amit tudni vélünk” kérdésre a tanulmányozási kalauzban is hivatkozott szentírási szakaszok adnak választ:

> **Moróni** 10:4 És amikor ezeket a dolgokat megkapjátok, arra buzdítalak benneteket, hogy **Krisztus nevében kérdezzétek meg Istent**, az Örökkévaló Atyát, hogy nem **igazak-e ezek a dolgok**; és ha őszinte szívvel, igaz szándékkal, Krisztusba vetett hittel kérdeztek, **akkor** ő a Szentlélek hatalma által **ki fogja nektek nyilvánítani ennek igazságát**. 5 És a Szentlélek hatalma által **minden dolgot illetően tudhatjátok az igazat**.
>
> **Alma** 5:45 És ez nem minden. Nem gondoljátok-e, hogy én magam tudok ezen dolgokról? Íme, tanúságot teszek nektek, hogy igenis tudom, hogy igazak azok a dolgok, melyekről szóltam. És mit gondoltok, hogyan tudok a bizonyosságukról? 46 Íme, azt mondom nektek, hogy **Isten Szent Lelke tudatta velem őket**. Íme, sok napot **böjtöltem és imádkoztam**, hogy magam tudhassam ezeket a dolgokat. És most én magam **tudom, hogy ezek igazak; mert az Úristen nyilvánította ki őket nekem az ő Szent Lelke által**; és ez a kinyilatkoztatás lelke, mely bennem van.

Aki tehát őszinte szívvel, igaz szándékkal és Krisztusba vetett hittel, esetleg böjtölve imádkozik, annak a Szentlélek ki fogja nyilvánítani a Mormon könyve esetében, hogy *igaz*, és minden más dologban is, hogy *igaz vagy sem*.

- Mivel a kinyilatkoztatás módja nincs részletezve, bármilyen Szentléleknek tulajdonított *élmény* emberfeletti tekintéllyel felülírhatja mindazt, amit az ember az ismert tények és a józan esze alapján különben *gondolna* (ld. Mormon könyve, Ábrahám könyve esetét).
- A módszer a megadott feltételekkel visszafelé is működik: aki *nem* kap megerősítő kinyilatkoztatást a Szentlélektől, az bizonyára képmutató, rosszindulatú és hitetlen – Smith-nek nem hinni tehát *jellemhiba*.

A kalauz 2. szakasza szerint...

> AZ ELSŐ LÁTOMÁS **MEGÉRTÉSE MEGERŐSÍTHETI** A **BIZONYSÁGODAT** JÉZUS KRISZTUS EVANGÉLIUMÁNAK A VISSZAÁLLÍTÁSÁRÓL
>
> Azonkívül, hogy az első látomás **jelentős szerepet játszott** Jézus Krisztus evangéliumának a visszaállításában, Joseph Smith látomásának a tanulmányozásával az evangélium alapvető **igazságait is megismerhetjük**. Ekkor **derült fény** Isten természetére, Krisztus egyháza visszaállításának a szükségességére, az evangélium céljára, valamint más fontos igazságokra. Az Atyaisten és Jézus Krisztus megjelenése **évszázadok óta elveszett igazságokat tisztázott** Isten természetével kapcsolatban. Ezek közül az egyik legfontosabb az, hogy Mennyei Atya és Jézus Krisztus két különálló lény, a miénkhez hasonlóan kinéző testtel (lásd Joseph Smith története 1:17; lásd még Tan és szövetségek 130:1, 22). Jézus Krisztus **megválaszolta** Joseph Smithnek a kor vallási környezetével kapcsolatos kérdéseit, és **megmondta** Josephnek, hogy Jézus Krisztus igaz egyháza nincs a földön (lásd Joseph Smith története 1:19–20). Aztán két egyszerű szóval az Atyaisten minden **igazságkereső** számára **elengedhetetlen készséget** tanított Josephnek: Jézus Krisztusra mutatva azt mondta: „Őt hallgasd!" (Joseph Smith története 1:17).

A 2. szakasz a bizonyítandó a dolog *jelentőségét* mutatja be, már az előtt, hogy bizonyítást nyert volna a *forrása*. Ha „megértjük" *Smith* látomását, akkor megerősödhetünk *Jézus Krisztus* evangéliumában: ismét olyasmivel bizonyítanak valami mást, ami még nincs bizonyítva.

A „megértés" a látomás *teológiai jelentőségére* vonatkozik, azaz felsorolják, hogy *Smith szerint* milyen sok „elveszett igazságra" „derült fény". Még a Jézusra mutató Atya felszólítása („Őt hallgasd!") is valójában *Smith-t* igazolja, hiszen végső soron *Smith* mondja el, hogy miféle tanokat kellett állítólag „visszaállítani". Mivel kevés mormonnak jelenik meg Jézus, az „elengedhetetlen készség", amire az „igazságkeresőnek" szüksége van, valójában a *Smith iránti feltétlen bizalom.*

Amiképpen az 1. szakaszban nem történt *valódi ismeretszerzés*, a 2. szakaszban is csak a *meglevő meggyőződések elismétlése* folyik, azaz bizonygatás. Ezt szolgálják a továbbiakban olvasható „Átgondolandó dolgok" és a „Közös tanulási tevékenység" éppúgy, mint a „Tudj meg többet!" ajánlott olvasmányai is.

Végül, a kalauz 3. szakasza a fentiek *alkalmazásáról* szól: a kezdetben felajánlott két ismeretszerzési út közül (tanulmányozás és/vagy imateszt) nyilván a sokkal lelkibbnek tűnő módszert javasolja – mert *Joseph Smith* erre ad példát:

AZ ELSŐ LÁTOMÁS AZ IGAZSÁG MEGISMERÉSÉNEK **MIKÉNTJÉRŐL** TANÍTHAT TÉGED

Tanulhatsz Joseph Smith példájából, **ami az igazság keresésének a módját illeti**. Joseph Smith történetéből kiderül, hogy **tudni akarta**, melyik egyházhoz csatlakozzon. A Bibliából olvasva ez **a kérdés járt az eszében**, így hát a Jakab 1:5–6-ot olvasva ez a rész különösen jelentőségteljes volt számára: „Ha pedig valakinek közületek nincsen bölcsessége, **kérje Istentől**, a ki mindenkinek készségesen és szemrehányás nélkül adja; és megadatik néki. De kérje **hittel, semmit sem kételkedvén**." (...)
Bár a kérdéseidre kapott válaszok nem feltétlenül látomás által érkeznek, abban biztos lehetsz, hogy Isten hallja és megválaszolja az imáidat. Szorgalmas erőfeszítés és Istenbe vetett hit által **Joseph Smithhez hasonlóan biztos lehetsz benne**, hogy **Isten** be fogja tartani **az ígéreteit**.

A cikk végére a figyelem az eredeti kérdésről – hogy egyáltalán történt-e látomás – át lett terelve arra, hogy *Joseph-hez hasonlóan* mi is biztosak lehetünk *Isten* ígéreteiben. Ha Joseph a modell és hozzá lehetünk hasonlók, akkor fel sem merül a Joseph iránti bizalmatlanság. Joseph sztorija azért megbízható, mert a sztorija megítélésében az ő sztoribeli módszere a minta. Ez egyszerűen **körérvelés**.

Az Első Látomás esetében azonban *nem egy évezrednyi ókori történet* hitelességét illetően vágyunk bizonyítékra (ld. Mormon könyve), hanem *egy 19. századi amerikai egyetlen, rövid élményét* illetően, amelynek az előzményét, dátumát, helyszínét és tartalmát a saját kezével leírta (1832) és másoknak lediktálta (1835, 1838 stb.). Nincs szükség természetfeletti igazolásra vagy cáfolatra, csupán a szövegek összehasonlítására. Jóhiszeműek lehetünk, *hiszékenyek nem*.

Az Úr és apostolai **figyelmeztető szavai** ma is érvényesek, és bárkire, így Smith kijelentéseire is alkalmazhatók. Mindig voltak, vannak és lesznek, akik a Szentlélekre hivatkoznak, de valójában hamis tanítók (Mt 24:11, 1Jn 4:1, 1Tim 4:1), ezért a vallási igazság mércéje vagy szűrője nem lehet más, mint a Szentírás (ApCsel 17:11, 2Tim 3:14-17, 2Pt 1:19-21, 1Kor 4:6, 14:37-38), a józan ész (Hós 14:10, Róm 1:20, 1Kor 10:15, ApCsel 13:7) és a tapasztalható gyümölcsök (Mt 7:15-20). Ha pedig valaki tudomány által vizsgálható, józan ésszel megítélhető dolgokra hivatkozva tesz vallási kijelentéseket, akkor elég ismerni *a tényeket*.

2. A problémák dióhéjban

Az Első Látomás körüli problémák két összefüggő dolgot érintenek: a Smith által megadott **kronológiát** és a Smith által írt vagy diktált beszámolók **tartalmát**.

2.1. Az időpont

Ami a Smith beszámolójában fontos kronológiát illeti, a hivatalos verzió szerint **1820**-ban, 14 éves korában történt a helyi ébredés és az Első Látomás, **1823**-ban a Második Látomás, ami után négy évet kellett várnia, és csak **1827**-ben ásta ki a lemezeket; a fordítói, kiadói munkálatok *2-3 éven belül* lezajlottak. A tízéves időszakon belül az Első és Második látomás között *3 év*, a Második látomás és a lemezek kiásása között *4 év* telt el. Az egyetlen történelmileg biztos adatunk az **1830**-as dátum: ekkor lett a Mormon könyve publikálva.

Ami azonban az **1820**-as állítólagos ébredést és rivalizálást illeti, abban az évben New York államnak azon a részén, ahol ő élt, **semmilyen ébredés nem történt**.

- Előfordult ébredés, de csak **1824 tavaszán** kezdődött el, és a lelkészek **közös munkálkodása** mellett egy éven át tartott, amit a helyi baptista, metodista és presbiteriánus gyülekezetek tagsági listái, illetve a helyi folyóiratok és egyházi lapok beszámolói is bizonyítanak.
- Smith anyja és fivérei sem 1820-ban csatlakoztak a helyi presbiteriánus gyülekezethez, hanem csak Alvin **1823** telén történt halála **után**. A helyi gyülekezet feljegyzései szerint **1824 és 1828** között voltak aktív tagok, a tagságukat csak 1830-ban függesztették fel.
- Maga Joseph is – az állítólagos eltiltás ellenére – nem csupán vonzódott a metodistákhoz, hanem aktívan részt vett összejöveteleiken, és **1828-ban csatlakozni akart** a helyi gyülekezethez. A féléves tagfelvételi folyamat legelején azonban választás elé állították: fel kellett volna hagynia a „látóköves" kincskereséssel (ld. „Mormon könyve" tanulmányunkat).

Végül, ami az Első Látomása miatti általános és intenzív **üldöztetést** illeti, ezt *egyetlen külső forrás sem* erősíti meg (egyházi feljegyzések, sajtócikkek vagy bármi), és maga Smith is csak **1838-tól** állított ilyesmit.

2.2. A tartalom

Ami az Első Látomás **tartalmát** illeti, fennmaradtak a mai hivatalos verziónál *korábbi* és *eltérő* tartalmú beszámolók is, illetve feltűnő a látomás körüli *csend* 1820 és 1842 között.

- Smith *első és egyetlen saját kézzel írt* beszámolója **1832**-ből származik, csak „az Úr" (Jézus Krisztus) megjelenéséről szól, és nem lett publikálva.
- Smith más, **1835**-ös, *általa diktált* beszámolói „angyalokat" említenek.
- Smith a történetet *mai* formájában (két külön személy: az Atya és a Fiú) először csak **1838**-ban diktálta le, és csak 1842-ben lett publikálva.

Az **1830-as években** az Első Látomásról a mormonok többsége nem tudott.

- Nem közölték le az egyházi folyóiratok, mint az *Evening and Morning Star* (1832-34) és a *Latter Day Saints Messenger and Advocate* (1834-37), még az egyház kezdeteiről szóló cikksorozatokban sem, és a *Times and Seasons* (1839-1846) is csak 1842-ben.
- Nem szerepelt a *School of the Prophets* tananyagául szolgáló *Lectures on Faith* leckéiben (1843), sem más tanítói-prófétai gyűjteményekben, mint a *Book of Commandments* (1833) és utódja, a *Doctrine and Covenants* (1835 „Tan és a szövetségek"), illetve az 1830-as egyházalapító prófécia (BoC 24:6-7.10 / D&C 20:5-8.11) csak Moróni angyalra utal.
- Smith utódja, Brigham Young elnök 30 évnyi prédikálás alatt összesen *egyszer* említette, akkor is csak *egy angyalt*.

- Az Első Látomást 1842 előtt egyetlen *hitehagyott* mormon és kívülálló *kritikus* sem említette, pedig mindent felhasználtak Smith ellen.

Az Első Látomás mai formájában a mormonok számára is csak **1842**-től vált ismertté (*Times and Seasons*) – azaz 22 évvel az állítólagos esemény és 12 évvel az egyházalapítás *után*. A történet csak az **1850-es években** lett olyan missziós eszköz, mint ma, és csak **1880**-ban lett végleg kanonizálva.

3. Az ébredés időpontja

Az 1820-as ébredés és rivalizálás *történetiségét* először a presbiteriánus Wesley Walters kérdőjelezte meg (Walters 1967, Marquardt-Walters 1994) a 19. századi helyi egyházak tagsági nyilvántartásai és a helyi lapok cikkei alapján. Kétségeit és dokumentációját azóta mormon egyháztörténészek is (Palmer 2002, Vogel 2004) megerősítették:

- Joseph Smith otthonának környékén **1820-ban nem volt ébredés**, amely során nagy tömegek csatlakoztak volna, a metodista, baptista és presbiteriánus gyülekezetek között **nem volt felekezeti rivalizálás**.
- Ébredés **1824 tavaszán volt**, hullámokban egy éven át tartott, és a helyi lelkészek **együtt munkálkodtak**.

Mindezt a helyi konferencia-beszámolók, tagnyilvántartások, újságok, egyházi folyóiratok, presbiteri feljegyzések és a sajtóban megjelent cikkek bizonyítják. 1819-21 között *egyetlen cikk sem* jelent meg ébredésről, 1824-25 között viszont 15 újság foglalkozott az eseményekkel. Íme az adatok összehasonlításképpen:

- a baptisták 1819-21 között évente csak *átlag 12* új tagot merítettek be, 1824-25 között azonban 88-at;
- a presbiteriánusoknak 1820-21 között *csak 4* új tagjuk lett, 1824-25 között azonban 103;
- a metodisták 1820-21 között *81 tagot vesztettek*, de 1824-25 között 208 új tagjuk lett.

Smith az 1838-as beszámolójában azt állítja, hogy édesanyja, lánytestvére és két fiútestvére *1820-ban csatlakozott* a helyi presbiteriánus gyülekezethez. Smith halála után azonban édesanyja, Lucy Mack Smith megírta a család és Joseph történetét. Egyfelől azt állítja, hogy nem sokkal férje, Joseph Smith Sr. 1819-es hetedik látomása után a környéken vallási mozgolódás történt, hogy a versengés Joseph-et felzaklatta, és idézi az Első Látomás 1842 utáni változatát. Ugyanakkor azt is állítja, a presbiteriánus egyházhoz csak Alvin fia halála (**1823** november 19) **után** csatlakoztak, a fájdalmas veszteség után vigaszt keresve. Lucy szerint ekkor (1824 tavasza) történt ébredés a környéken, és nem volt vallási versengés, hanem az ellenkezője történt: az **egységre való törekvés** jelent meg, amiben csak a kb. 18 éves Joseph nem akart részt venni.

> Alvin halála után nemsokkal egy férfi azon kezdett el munkálkodni, hogy egyesítse a környék egyházait, hogy mindegyik felekezet egyetértsen, és egyesült értelemmel és szívvel imádják Istent. Én ezzel egyet tudtam érteni, és csatlakozni kívántam hozzájuk, sőt az egész család egyetértett abban, hogy egyesüljünk velük, kivéve Josephet. Ő kezdettől fogva visszautasította, hogy részt vegyen a gyűléseken. Ezt mondta: Anyám, nem akarom lebeszélni arról, hogy elmenjen a gyűléseikre vagy csatlakozzon bármelyik egyházhoz, amelyikhez kedve van, vagy bárki a családból, csak arra ne kérjen, hogy én ugyanezt tegyem. Inkább fogom a Bibliámat, és kimegyek az erdőbe, ahol többet tanulok két óra alatt, mint maguk ezeken a gyűléseken két év alatt... (...)
> Ez alatt a felbuzdulás alatt Joseph azt mondta, hogy nem tesz semmi rosszat nekünk, ha csatlakozunk hozzájuk, de nem fogunk sokáig velük maradni, mert tévedünk velük kapcsolatban, és nem ismerjük szívük gonoszságát. (*Joseph Smith Próféta története édesanyja elbeszéléséből*, 72. oldal)

A fentiek alapján nyilvánvaló, hogy az ébredés, amelyről Smith írt, nem 1820-ban, hanem 1824-ben történt. Ez a **plusz négy év** nyilvánvaló problémát jelent a hivatalos kronológia számára. Smith bizonyságétele ugyanis egy *tíz éven át* tartó eseménysorozatot ír le (1820-1830), de így *hat évbe* kellene belesűríteni mindent – az összesen *hét évnyi* várakozási időt is – ami nyilván képtelenség.

Hogyan vált a mormon kezdetek története ilyen zavarossá? Úgy, hogy maga Joseph Smith is több változatban és eltérő módon mesélte újra a saját történetét.

4. A látomás tartalma

Ami az Első Látomás tartalmát illeti, a már említett mormon, exmormon és kívülálló kutatók egyetértenek abban, hogy akár Smith *saját kézzel írt* naplóbejegyzését, akár *másoknak* diktált beszámolóit és leveleit vagy interjúit, akár munkatársai tanúságtételeit nézzük, valamiben mind eltérnek egymástól.

Smith a jelek szerint eleve *ritkán* mondta el a történetét, és képtelen volt a saját történetét legalább kétszer *ugyanúgy* elmondani, pedig ez – egy ilyen példátlan jelentőségű személyes élmény esetében – elvárható lenne. Mivel a mormon hitvédők ezzel nem értenek egyet, először lássuk a fő ellenvetéseket.

4.1. Az eltérések jelentősége

Smith-nek igazából csak arról kellett volna mindig mindenkinek ugyanazt mondania, hogy *ki* jelent meg neki, és *mit* mondott neki. Mormon hitvédők az eltérések jelentőségét egyfelől úgy próbálják tompítani, hogy

- a beszámolók eltérő hallgatóság számára lettek megfogalmazva: egyháztagoknak, látogatóknak, újságolvasóknak – mintha nem *ugyanazt* az üzenetet kellett volna mindenkinek hallania
- a beszámolók csak hangsúlyban és részletekben térnek el, de jól kiegészítik egymást – mintha nem lenne *ellentmondás* az előzményeket, az évet, a történteket, a megjelenők személyét és szavait illetően.

Leggyakrabban azonban a *négy újszövetségi evangéliumra* hivatkoznak. Ha a négy, sok részletben elérő, de egymást kiegészítő evangélium hitelességét elfogadjuk, akkor az Első Látomás beszámolói közötti különbségeknek sem kellene különös jelentőséget tulajdonítani. Az evangélium-harmóniákhoz hasonló „első-látomás-harmónia" is született (Christensen 2014), amely a különféle forrásokból vett különböző színű mondatokat próbálja egyetlen szöveggé gyúrni.

Gordon B. Hinckley, a 15. egyházelnök véleményét ma is sok mormon ismétli:

> Nem aggódom jobban amiatt, hogy a Joseph Smith próféta **számos változatot adott** az Első Látomásról, mint amennyire amiatt aggódom, hogy **négy különböző írója van** az újszövetségi evangéliumoknak, **mindegyik a saját felfogásával**, mindegyik úgy mondta el az eseményeket, hogy megfeleljen a céljának... (*Ensign*, October 1984 p.2)

Smith eltérő beszámolóinak a négy evangéliummal való összehasonlítása azonban több okból is elfogadhatatlan érvként:

- a négy evangéliumnak négy írója van – *nem csak egy*
- évtizedekkel az események után írtak – *nem csupán 12 évvel később*
- éveken át tartó, nyilvános, sokszereplős eseménysorozatról számoltak be – *nem csak egy ember egyetlen, rövid élményéről*,
- több eseménynél nem voltak jelen, ezért beszámolóik egy része nem első kézből való – *Smith azonban a saját élményéről nyilatkozott*.

Felmerült már, hogy Smith-nek csupán „gyenge volt a memóriája", vagy csak „attól félt, hogy kiforgatják a szavait". Ami Smith memóriáját illeti, a naplóírás fénykorában élt, tőle is tíz kötetnyi napló maradt fenn, és híveinek is azért lett szinte kötelező a naplóírás, hogy hitéleti beszámolóik az utódok bizonyságát erősítsék. Ami pedig a szavai kiforgatásától való félelmet illeti: éppen ezért kellett volna *mindig ugyanazt* elmondania, hogy ne legyen mit kiforgatni. Mivel azonban mindig mást mondott, van mit összehasonlítani.

4.2. Az Első Látomás változatai

A Joseph Smith Papers dokumentációs oldalon 2013-ra bárki számára elérhető lett az *összes* fennmaradt változat. Az egyház hivatalos oldalán ezek közül *csak négy* jelent meg 2013-ban, illetve a 200 éves évforduló alkalmából felújított oldalon 2020-ban is. Az alábbi lista a JSP dokumentumai alapján az összes Smith *életében* megjelent*, közvetlenül* Smith-től származó, vagy Smith munkatársaitól és édesanyja származó *közvetett* beszámolót tartalmazza.

A Smith által írt, diktált és jóváhagyott beszámolók

1 8 3 2 nyara, Smith legkorábbi és egyetlen saját kézzel írt naplóbejegyzése szerint **látta az Urat, akit megfeszítettek (Jézus Krisztust)** [*I saw the Lord ... I am the Lord of glory I was crucified*]

> # *JS History* (pp. 1-3)

1 8 3 5 Smith egy Robert Matthews nevű látogatónak beszélt a Mormon könyve és az egyház keletkezésének történetéről a Kirtland-i otthonában; Smith az esetet lediktálta írnokának (Warren Parrish): **egymás után két személy jelent meg, egyik tanúskodott arról, hogy Jézus Krisztus az Isten Fia, sok angyalt látott** [*a personage appeared ... another personage soon appeared ... he testified ... that Jesus Christ is the Son of God ... I saw many angels*]

JS Journal, 9 November 1835 (pp. 23-24)

1 8 3 5 Smith – öt nappal Matthews után – egy másik látogatónak, Erastus Holmes-nak is beszélt látomásáról; a beszélgetés lényegét lediktálta írnokának (Warren Parrish), ez **első angyali látogatásairól** szólt [*my first visitations of angels*]

JS Journal, 14 November 1835 (pp. 36-37); a kézirat szövege későbbi egyháztörténeti művekben át lett írva: [*my first vision~~tations of angels~~*] ld. *History of the Church* Vol 2. p 312

1 8 3 8 Smith beszámolójának legismertebb, hivatalos változata, amely 1842-ben lett publikálva (ld. alább), belekerült Smith hatkötetes életrajzába, 1851-ben lett a „Nagyértékű gyöngy" része (JST) és 1880-ban kanonizálták; eszerint **két személyt látott, az egyik (Atya) a másikra mutatott (Fiú)** [*I saw two personages ... one ... said pointing to the other 'This is my beloved Son, hear him'*]

JS History 1838-56 Vol A-1 pp 2-3. (2 May 1838)

1 8 4 2 Smith az egyház történetének rövid összefoglalója közben idézte a saját aláírt levelét John Wentworth újságírónak (*Chicago Democrat*), aki egy ismerős helytörténész számára kért tőle egy cikket az egyház kezdeteiről; eszerint **két dicsőséges személyt látott** [*saw two glorious personages*].

„Church History" In: *Times & Seasons*, 1 March 1842 (3:706-707)

A Smith-re hivatkozó, közeli munkatársak közvetett beszámolói

1 8 4 0 Orson Pratt, a tizenkét apostol kvórumának tagja Skóciában kiadott könyve szerint Smith **két dicsőséges személyt látott** [*saw two glorious personages*]

An Interesting Account of Several Remarkable Visions (1840 pp. 3-5)

1 8 4 2 Orson Hyde, a tizenkét apostol kvórumának tagja Németországban kiadott könyvében írt Joseph Első Látomásáról (Hyde eredeti angol szövege nagyban támaszkodik Orson Pratt 1840-es könyvére); eszerint **két dicsőséges mennyei személyt látott** [*zwei glorreiche himmlische Personen*]

Ein Ruf aus der Wüste (1842 pp. 14-16)

1 8 4 3 David Nye White újságíró (*Pittsburgh Weekly Gazette*) interjúja Smith-szel annak Nauvoo-i (Illinois) otthonában; eszerint **két személyt látott (Atya és Fiú)** [*I saw ...a glorious personage ... another personage ... the first personage said to the second: 'Behold my beloved son, hear him'*]

„The Prairies, Joe Smith, the Temple, the Mormons, &c." In: *Pittsburgh Weekly Gazette,* 15 September 1843

1 8 4 4 A német mormon Alexander Neibaur naplóbejegyzése, aki Smith-t az otthonában látogatta meg, és feljegyezte Smith beszámolóját, eszerint **két személyt látott egymás után megjelenni** [*saw a personage ... another person came to the side of the first*]

Alexander Neibaur Journal, 24 May 1844

1 8 4 4 Joseph édesanyja, Lucy Mack Smith, egy 1831-es levélben a fivérének, Solomon Mack-nak írt az angyalról, amely megjelent Josephnek (Moróni angyal a Második Látomásból), de Joseph életrajzának 1844-es, első változatában a mai Első és a Második Látomás keveredik: az igaz egyház kérdésen merengő Joseph-nek **megjelenő (Moróni) angyal** mondja el, hogy „egyetlen igaz egyház sincs a földön", majd megbízza a lemezek fordításának munkájával.

Preliminary Manuscript, 1844-45 (idézi Palmer 2002:256)

Ahhoz képest, hogy Smith-t az esemény nem kevesebbre hatalmazta fel, mint Jézus Krisztus Egyházának újraalapítására, a bizonyságtételek *száma* meglepően kevés, *időpontjuk* meglepően kései, *tartalmuk* pedig meglepően eltérő.

1832	**Smith sk**	látta az Urat (Jézus Krisztus)
1835	**Smith**	egymás után két, majd sok angyal jelent meg
1835	**Smith**	először angyalok látogatták meg
1838	**Smith**	látott két személyt (Atya és Fiú)
1840	Pratt	látott két dicsőséges személyt
1842	**Smith**	látott két személyt (Atya és Fiú)
1842	Hyde	látott két dicsőséges mennyei személyt
1843	White	látott két dicsőséges személyt (Atya és Fiú)
1844	Neibaur	látott egy, majd egy másik személyt
1844	Lucy	az Úr egy angyala jelent meg (Moróni)

4.3. Magyarázatra szoruló elemek

Ami a Smith korában sem tipikus elemet illeti, kívülállóknak mai is magyarázatra szorul a sajátos „**két személy**" [*two personages*] **megfogalmazás**. A fentebb elemzett kalauz is a „visszaállított igazságok" között említi, hogy az Atya és a Fiú „két külön személy". Keresztény teológiai szempontból természetesen *mindig*

világos volt, hogy az Atya és a Fiú „két személy", de itt nem is egy bibliai tanítás „visszaállításáról" van szó, hanem *Smith* teológiájának 1838 körüli változásáról, egy *számára új* felismerésről, amelyet a mormon teológiatörténet is dokumentált (Bergera 1989). A probléma az, hogy Smith sosem volt trinitárius.

- **1830**-ban még binitárius **modalistaként** kezdte (ld. „Mormon könyve"); számára ekkor még egy Isten van, aki egy személy, és *Atyaként* vagy *Fiúként* jelenik meg (Krisztus *maga az* örökkévaló Atya), a Lélek pedig csak az Atya „elméje".
- **1838** körül azonban már **triteista** volt, úgy vélte, hogy az Istenséget hárman alkotják: az Atya és a Fiú *két külön személy* csont-hús testtel, a Lélek pedig testetlen „lélekszemély" (a legtöbb mormon ma is ezt hiszi).
- Az **1840**-es években azonban **politeistaként** végezte (ld. „Ábrahám könyve"); úgy vélte, hogy sok isten van, isten is ember volt, és az emberek is istenné válhatnak.

A „Mormon könyve" kiadásakor (1830) tehát Smith még modalista volt. Néhány mondat *mintha* a háromságtanra utalna: „...énekeljen ... az Atyának, és a Fiúnak, és a Szentléleknek, amelyek **egy** Isten" (Mormon 7:7 vö. 3Nefi 11:27, 2Nefi 31:21), de a többi egyértelművé teszi az „egy" jelentését: az Atya, a Fiú és a Szentlélek *nem külön személyek, csak megjelenési módok*: „Tanítsátok meg nekik, hogy Krisztus, az Úr által jön megváltás, **aki maga** az Örökkévaló Atya." (Móziás 16:15 vö. Móziás 15:1-7, Alma 11:38-40, 3Nefi 1:14, Mormon 9:12, Ether 3:14, 4:8.12). A Szentlélek pedig Smith számára ekkoriban még csupán „az Atya elméje" [*the mind of the Father*] volt, amint az látható a prófétaiskola számára 1834-ben írt esszékötete szerint (*Lectures on Faith* 5:2), amely 1835 és 1921 között a *Doctrine and Covenants* („Tan és a szövetségek") szentírás része volt.

Smith számára az egy Isten megjelenési módja közül csak a Fiúnak volt fizikai teste. Ez változott meg 1838 előtt, amikor Krisztust és az Atyát már nem azonosította, hanem „két személyként" [*two personages*] fogta fel, *mert* már az Atyának is testet tulajdonított. Az új tan szerint az Atyának (aki „Elohim") és a Fiúnak (aki „Jehova") *húsból és csontból való, tapintható teste van*, a Szentlélek pedig külön, testetlen „lélekszemély" (1843-as tanítás, T&Sz 130:22-23).

A zavart az okozza, hogy a mormon szentírásokban (Mormon könyve, Tan és a szövetségek, Nagyértékű gyöngy) – *a bibliai alapú, történelmi háromságtan helyett* – mindhárom fenti ókori eretnekség megtalálható: a modalizmus, a triteizmus és a politeizmus egyaránt.

Ami az Első Látomást illeti, az **1832**-es változatban *egy személy* jelenik meg: „az Úr", akit megfeszítettek. Bibliai szempontból *a Fiút* látta volna, aki messiásként emberré lett és meghalt értünk. Smith azonban a maga binitárius modalizmusát a **patripasszionizmussal** kombinálta: eszerint a megfeszített messiásban *maga az Atya* szenvedett. **1835**-ben mégis angyali jelenésről vagy látogatásról beszélt, **1838**-tól azonban a *két személy* – az Atya és a Fiú – megjelenését hangsúlyozta.

4.4. Tipikus elemek

Ami a tipikus elemeket illeti, Smith látomásának első, 1832-es verziója érdekes módon kevés különös elemet tartalmaz, és *semmi* olyat, ami üldözést válthatott volna ki. Az amerikai vallási élet sajátos, az idő tájt gyakori jelensége volt a „**bűnbocsánat látomás**" [*remission of sins by vision*]. A jelenséget és a több tucat publikált, közkézen forgó beszámolót mormon történészek is dokumentálták (Backman 1971, Bushman 1997).

- Bűneiket bánó – többnyire fiatal – emberek sora tett nyilvánosan tanúságot arról, hogy *látomásban megjelenő angyal, Jézus vagy Isten* biztosította őket bűneik bocsánatáról.
- Egyes fiatalemberek nem csupán bocsánatot kaptak bűneikre, hanem prófétai, szolgálati elhívást is nyertek (pl. Norris Stearns, 1815; Elias Smith, 1816; Charles Finney, 1821; Asa Wild, 1823).
- Smith látomásának változataiban (1832, 1835, 1838) az egyházalapítása előtt publikált történetek *tipikus elemei* mind megtalálhatók.

A látomásban kapott teljes feloldozás motívuma [*thy sins are forgiven thee*] különben teljesen összhangban van az **1832**-es előtörténettel: egy a világ bűnei miatt szomorú, az egyházakat bibliaismerete alapján elítélő, **saját bűnei miatt irgalomért kiáltó 16 éves kamasz** lelki igényével.

Az **1838/1842**-es változatban a **14 éves kisfiú mások vitái miatt zaklatott**, tudatlanságában csak eligazítást kér, hogy melyik egyházhoz csatlakozzon, majd prófétai-apostoli sorstudattal számol be az *első* látomás miatti üldözésekről (ld. JST). A változtatásoknak nagyobb a jelentőségük, mint elsőre gondolnánk.

4.5. Az 1838-as változtatások háttere

Először is, **1820 és 1827 között** ugyanis **nincs történelmi nyoma bármiféle üldözésnek**. Ilyesmit sem ellenségek, sem barátok nem említenek, maga Smith is csak 1838-tól. Másodszor, Moróni angyal és a Mormon könyve, a fordítás évei (1827-1830) alatti atrocitások közismertek voltak, hiszen ez volt *a látomás*, amelyen az egyház alapult. **1838 előtt maga Smith sem hivatkozott egy korábbi, „Első Látomásra" legitimációs alapként.**

A látomás(ok) történetének változásai mögött nem csupán Smith istenképének drasztikus változása áll, hanem egyháztörténeti okok is, konkrétan az **1838-as válságos időszak** (Palmer 2002).

- A vezetési válság még 1837 telén robbant ki. Novemberben Frederick G. Williams, Smith egyik elnökségi tanácsadója lépett ki, decemberben Martin Harris, a „Mormon könyve" kiadásának anyagi támogatója és a Három Tanú egyike lett kiközösítve, 1838 márciusában pedig John Whitmer, a Nyolc Tanú egyike.

- 1838 március 25-én Martin Harris nyilvánosan kijelentette, hogy valójában a Három és a Nyolc Tanú egyike se sem látta a *fizikai* szemével az aranylemezeket...
- Smith írnoka, Warren Parrish az állításokat tisztázó vitát kezdeményezett, aminek eredményeként a következő hetekben Parrish, a Tizenkét Apostol kvórumának *öt* tagja, a Három és a Nyolc Tanú közül *Smith apján és két fivérén kívül mindenki* kilépett vagy ki lett közösítve az egyházból (Harris, Cowdery, Page, az összes Whitmer), és még legalább háromszázan a Kirtland-i gyülekezetből (kb. a tagság 15%-a).

A közösségen belüli kognitív disszonancia negatív hatásaira válaszként Smith 1838 április 26-án, kinyilatkoztatásra hivatkozva a Jézus Krisztus Egyháza nevet kiegészítette („Az Utolsó Napok Szentjei... / *...of Latter-day Saints* T&Sz 115:3-4), május 2-án pedig lediktálta az Első Látomás új, máig hivatalos változatát.

Smith tehát úgy állította helyre megingott tekintélyét, hogy a túl sok ember számára hiteltelenné vagy kétségessé vált 1823-as angyalos történetnél három évvel *korábbi* látomásra hivatkozott, illetve Moróni angyalnál *nagyobb* tekintélyre: az Atyára és a Fiúra (ld. JST).

5. Smith saját beszámolói

Ezek után érdemes megvizsgálni magukat a szövegeket is, amelyek közül nyilván az első a legfontosabb.

5.1. Saját kezű bejegyzés, 1832 nyara

Körülbelül **1832**-ben kezdte el Joseph Smith a mormon egyház eredetéről szóló beszámoló megírását (*History*), és ez az egyetlen szöveg, amelyet *saját kezűleg írt.* A kézirat tele van helyesírási hibákkal, szinte mondatjelek nélküli, folyamatos szöveg – nem csoda, hogy később inkább írnokainak diktált. A kézirat **1846**-ban a Nauvoo-i, **1855**-ben a Salt Lake City-i történeti irattárban lett regisztrálva, tehát nem tűnt el, nem kellett felfedezni, csak *133 éven át el volt zárva*.

Legközelebb **1965**-ben vált olvashatóvá egy BYU-s hallgató, Paul R. Cheesman Első Látomásról írt MA szakdolgozatának a függelékében. Nem tudni, hogyan jutott hozzá, csak annyit írt, hogy Salt Lake City-ben az egyháztörténeti hivatal nyilvántartásában „találták meg". Smith-től tíz napló maradt fenn, a beszámolót tartalmazó három lap az egyikből *ki volt vágva*, de úgy volt *visszaillesztve* a naplóba, hogy ne lógjon ki az élénél.

Cheesman sosem állította, hogy ő bukkant volna rá a lapokra. Smith naplóinak a megtekintéséhez eleve engedélyre volt szüksége az egyháztörténeti részleget évtizedeken át vezető ifj. Joseph Fielding Smith-től, a későbbi tizedik Elnöktől (1970-1972). A történész James B. Allen püspöknek, Cheesman témavezetőjének a beszámolója szerint Joseph Fielding Smith azzal a feltétellel adott engedélyt,

hogy a szöveg „megbízható kezekbe” kerül. A szövegről tehát tudtak, a három lapot a naplóból valaki a 20. század közepén valamiért kivágta, valahol őrizte, majd valamiért visszaillesztette a helyükre. A kézirat „felfedezését” és az általános „nyitást” azonban két évtizedes külső nyomás kényszerítette ki.

Még **1952**-ben, Levi Edgar Young, a hetvenesek kvórumának akkori elnöke egy magánbeszélgetésben említette LaMar Petersen-nek a „furcsa beszámolót”, amelyet Smith *saját kezűleg* írt, és *csak Jézus* megjelenését említi. Young több részletet nem akart elárulni, és arra kérte Petersen-t, hogy amíg él, senkinek se beszéljen róla. A különben zenész Petersen azonban az egyháztörténeti és szentírási anomáliák kutatója lett (*Problems in Mormon Text*, 1957), és Young halála után, 1963-ban a kéziratról beszámolt az exmormon Jerald és Sandra Tanner-nek (Utah Lighthouse Ministry). Tanner-ék többször is kérvényezték a dokumentum megtekintését, természetesen hiába. A kézirat tartalma 1965-ben mégis ugyanúgy kiszivárgott, mint Smith dilettáns egyiptomi „ábécéje” és „nyelvtana”. Peterson-t és családját 1969-ben már hiába közösítették ki.

A külső nyomás azonban korábban is megjelent. Fawn Brodie még **1945**-ben, *No Man Knows My History* című kritikus Smith-életrajzában tette fel a provokatív kérdést, hogy Smith egy ilyen jelentőségű eseményről miért csak 1838-ban írt? Úgy vélte, Smith csak kitalálta a sztorit, hiterősítő céllal, mert éppen sokan léptek ki az egyházból. Brodie nagy vihart kavaró kritikai életrajzának állításaira a mormon történészeknek reagálniuk kellett, és „elő is kerültek” más, *korábbi* beszámolók (1835, 1832). Brodie véleményét így meg lehetett cáfolni, de csak újabb kérdések árán, amelyeket a kéziratok eltérő tartalma vet fel.

Cheesman MA szakdolgozata nem volt elérhetetlen, de nagy nyilvánosságot természetesen nem kapott. A „furcsa beszámoló” végül mégiscsak megjelent, először a *BYU Studies* (Spring **1969**) folyóiratban, majd Dean C. Jessee: *The Personal Writings of Joseph Smith* (Salt Lake City, Deseret Book Company, **1984**) című, több mint 700 oldalas, minden akkor ismert szöveget fotókkal és átiratban leközlő dokumentációjában, amely később a JSP projekt alapja lett. A szöveg a JSP oldalán kéziratfotókkal és nyomtatott betűs (olvasható) átírásban látható.

A hivatalos weboldalon olvasható magyar fordítás – a folyamatos, mondatjelek nélküli és helyesírási hibákkal, önjavításokkal teli szöveget – sajnos megpróbálta irodalmi stílusban és a – Smith korában is – régies KJV Biblia, illetve az ezt másoló „Mormon könyve” nyelvezetével visszaadni:

> Körülbelül **tizenkét esztendős koromban** az elmémre komoly benyomással voltak a halhatatlan lelkem jóllétével kapcsolatos, mindennél fontosabb aggályok, melyek a szentírások kutatására vezettek engem – abban a hitben, melyben neveltettem, miszerint azok Isten szavát tartalmazzák, így én azokkal foglalatoskodtam. A különböző felekezetűek beható ismerete mérhetetlen csodálkozásra késztetett, mivelhogy hitük megvallását nem ékesítették szent járással s istenes beszéddel úgy, ahogy az megfelelt volna annak, amit én abban a megszentelt tárházban benne foglalva találtam. Ez megszomorítá lelkemet.

> Ezért **tizenkét s tizenöt esztendős korom között** sok dolgon elgondolkodtam a szívemben az emberiség világának helyzetét, a viszályokat s szakadásokat, a gonoszságokat s utálatosságokat, valamint az emberek elméjét átható sötétséget illetőleg. Elmém rendkívül gyötrődött, mert bűneim lesújtottak, és **a szentírások kutatása által felismertem**, **hogy az emberiség** nem közeledett az Úrhoz, hanem **hitehagyásban elfordult az igaz s élő hittől, és nem volt olyan társaság vagy felekezet, mely Jézus Krisztusnak az Újszövetségben feljegyzett evangéliumára épült volna**. Úgy éreztem, gyászolnom kell a saját bűneim s a világ bűnei miatt, mert a szentírásokból megtudtam, hogy Isten ugyanaz tegnap, ma és mindörökké; hogy ő nem személyválogató, mert ő Isten.
>
> Mert **feltekintettem** a napra – a föld e dicsőséges világító testére – és a holdra, ahogy azok fenségesen tovagördülnek a mennybolton; és a pályájukon ragyogó csillagokra; majd rátekintettem a földre, melynek színén álltam; és a mező vadjaira, az ég madaraira, a vizek halaira, valamint az emberre, amint fenségben s pompája erejében jár-kel a föld színén, akinek hatalma s intelligenciája azon dolgok kormányzásában, melyek oly rendkívül nagyszerűek s bámulatosak, hasonlatos azok teremtőjéhez. Mikor pedig **e dolgokon elmélkedék**, szívem felkiálta: „Jól szóllott a bölcs ember! »A balgatag mondja az ő szívében: nincsen Isten.«” Szívem felkiálta: „Mindezek bizonyságot s vallomást tesznek egy mindenható s mindenütt jelen való hatalomról; egy lényről, aki törvényeket alkot és rendelkezik, és minden dolognak határt szab; aki betölti az örökkévalóságot, és aki létezett és létezik és létezni fog minden örökkévalóságtól minden örökkévalóságig.” Én pedig elgondolkodtam mindezeken s azon, hogy **e lény olyanokat keres hódolóiul, akik neki lélekben s igazságban hódolnak.**
>
> **Ennélfogva az Úrhoz kiálték irgalomért**, mert nem volt senki más, akihez mehettem volna, hogy irgalmat nyerjek. És az Úr meghallotta **kiáltásomat a vadonban**, és míg az Úrhoz kiáltás eme állapotában valék, **életem tizenhatodik esztendejében**, egy fényoszlop, a déli napnál is ragyogóbb, aláereszkedett és megpihent rajtam. **Elteltem Isten Lelkével, és az Úr megnyitotta rám a mennyeket**, és én **láttam az Urat**. És Ő szólott hozzám, mondván: „Joseph, fiam, bűneid megbocsáttattak néked. Menj utadra; járj rendeléseim szerint és tartsd be a parancsolataimat. Íme, **én vagyok a dicsőség Ura. Keresztre feszíttettem a világért**, hogy mindazoknak, akik hisznek a nevemben, örök életük lehessen. Íme, **a világ** most bűnben leledzik, és nincs, aki jót cselekedjék, nem, egy sem. **Eltértek az evangéliumtól, és nem tartják meg parancsolataimat**. Ajkaikkal közelednek hozzám, de szívük távol van tőlem. És **haragom gerjedezik** a föld lakosai ellen, **hogy meglátogassam őket istentelenségük szerint**, és előidézzem azt, amiről a próféták és apostolok szája szólott vala. Íme, **lásd, hamar eljövök**, amint az megíratott felőlem, a felhőben, felruházva az én Atyám dicsőségével.”
>
> Lelkem eltelt **szeretettel**, és sok napon át **örvendeztem** nagy örömmel. Az Úr velem volt, de **senkit sem találtam, aki elhitte volna a mennyei látomást**. Mindazonáltal én a szívemben elmélkedtem e dolgok felől.

Ebben a – legalábbi angol eredetijében olvasva – hitelesnek ható beszámolóban Joseph egy **12-15 évesen** már a világ dolgairól és az emberi gonoszságról elmélkedő komoly kisfiú, aki (1) saját magától, *az Írásokat tanulmányozva* jut arra a következtetésre, hogy (2) minden felekezet elhagyta az Újszövetség evangéliumát, (3) a saját és a világ bűnei miatt szomorú, de eszébe jut, amit az Írásokból tanult az örök Istenről, lenyűgözi a teremtett világ, és (4) amikor eszébe jut, hogy ez az Isten milyen imádókat keres, (5) **16 évesen** irgalomért kiált; imádkozó pózban van, amikor odafentről ~~tűz~~fényoszlop ereszkedik le rá,

(6) megtelik Isten Lelkével, aki megnyitja előtt a mennyet, (7) ő pedig meglátja *az Urat, a dicsőség urát, akit megfeszítettek*, *azaz Jézus Krisztust*, (8) aki szintén úgy látja, hogy a világ elfordult az evangéliumtól, és a haragjáról szóló próféciákat beteljesítve nemsokára eljön ítélni; (9) Joseph megtelik szeretettel és örömmel, de nem talál senkit, aki elhiszi neki mennyei látomását.

A hivatalos változathoz képest az angol szöveg *stílusa* „prófétaibb", a *tartalma* pedig személyesebb, hihetőbb. Egy kamaszosan borúlátó, bűntudatos és ítélkező tinédzser vívódását tárja elénk, aki **15 évesen már a Biblia tanulmányozása révén eljut minden egyház elutasításához**, és akit a bibliai istenkép vonzó elemei és a teremtett világ szépsége segít át az emberek és saját bűnei feletti szomorúságán,

- *nincs szó* helyi ébredésről, felekezeti doktrinális ellentétekről, a Biblia értelmezése körüli elbizonytalanodásáról, a Jak 1:5 buzdításáról, hogy kérjen bölcsességet a döntéshez, melyik egyházhoz csatlakozzon, mert az még eszébe sem jutott, hogy mindegyik téved;

amikor eszébe jut, hogy Isten milyen imádókat keres, irgalomért könyörög, imádság közben Isten meghallgatja esedezését, és egy fényoszlop ereszkedik le rá,

- *nincs szó* magányos erdei elvonulásról, mögötte hallható gyanús léptekről vagy váratlanul rá támadó gonosz és sötét erőről, ami miatt halálfélelme van, és ami miatt Istenhez kell kiáltania;

ő megtelik Isten Lelkével, a menny megnyílik, és **meglátja az Urat, a dicsőség Urát, aki meg lett feszítve (azaz Jézus Krisztust)**, az pedig Úr nevén szólítja, és biztosítja bűnei bocsánatáról,

- *nincs szó* két ragyogó mennyei személy leereszkedő világosságáról, amely megszabadítja őt a sötét erőtől, nem az Atya és a Fiú, nem két egymásra nagyon hasonlító személy jelenik meg egymás után vagy egyszerre;

az Úr **engedelmességet** parancsol neki, és közli vele, hogy **a világ** szerinte is elfordult az evangéliumtól, **haragszik**, és **hamar eljön** ítélni,

- *nincs szó* Smith kérdéséről a felekezeteket illetően, hogy egyikhez sem szabad csatlakoznia, sem arról, hogy mindenben tévednek, hitvallásaik mind utálatosak, hitvallóik mind romlottak, sem arról, hogy az egyházat újra kellene alapítani, és hogy Joseph-re bízza a feladatot;

Joseph megtelik **szeretettel**, napokon át tartó **örömmel**, és az Úr vele volt, bár **senki sem hitte el** neki, hogy mennyi látomása volt

- *nincs szó* arról, hogy hanyatt fekve, erőtlenül találta volna magát, és úgy kellett összeszednie magát, hogy haza tudjon menni, sem üldöztetéseiről, csupán környezete hitetlenségéről.

5.2. Diktált naplóbejegyzések, 1835 november 9 és 14

Ebből az évből *két* rövid, Smith által lediktált naplóbejegyzés maradt fenn, bár a hivatalos weboldalon csak az első olvasható (**november 9**). Smith-t egy Robert Matthews nevű, korábban prófétaként leszerepelt férfi látogatta meg, Smith a beszélgetést az írnokának, William Parrish-nek diktálta le. (A hivatalos oldalon található magyar fordítás.)

> Elmémben zaklatott lévén a vallás tárgyára vonatkozólag, valamint az emberek gyermekeinek tanított különböző rendszereket tekintve, **nem tudtam, kinek van igaza s ki téved**. Azt tartván pedig legfontosabbnak, hogy igazam legyen az örök következményekkel járó dolgokban, elmém ezen tanácstalanságában **elvonultam a csendes ligetbe, és leborultam az Úr előtt** azon felismerés nyomán, hogy szavai szerint – amennyiben a Biblia igaz – „kérjétek és megadatik néktek; zörgessetek és megnyittatik; keressétek és megtaláljátok", valamint „hogyha valaki szűkölködik bölcsesség nélkül, kérje Istentől, aki adja azt mindenkinek bőséggel, szemrehányás nélkül".
>
> Ekkoriban **leginkább tudásra vágytam**, és szilárd eltökéltséggel annak elnyerésére – **életemben először – az Urat szólítottam** a fent említett helyen. Avagy más szavakkal: meddő kísérletet tettem az imádkozásra; nyelvem mintha megdagadt volna a számban, így **nem tudtam megszólalni**. **Zajt hallottam mögöttem, mintha valaki sétált volna felém**. Újra próbát tettem, ám **képtelen voltam az imádkozásra**. A **léptek zaja** mintha egyre közeledett volna. Talpra ugrottam s körbenéztem, ám **nem láttam senkit és semmit**, ami a léptek zajának forrásaként számba jöhetett volna.
>
> Újból letérdeltem. Ajkaim megnyíltak s **nyelvem megszabadult**, és buzgó imában **szólítottam az Urat**. A **fejem felett megjelent egy tűzoszlop**. Az rögtön megpihent rajtam és **kimondhatatlan örömmel töltött el**. **Egy személy jelent meg e tűzoszlop közepette**, mely körös-körül mindenre kiterjedt, mégsem emésztett fel semmit. Hamarosan **megjelent egy másik személy is**, **az elsőhöz hasonlatos**. Ezt mondta nekem: „**Bűneid megbocsáttattak néked**." **Bizonyságot tett nekem, hogy Jézus Krisztus Isten Fia**. És **sok angyalt láttam** ebben a látomásban. Körülbelül **14** esztendős voltam, amikor ezen **első közöltetésben** részesültem.

Az 1832-es beszámoló szerint a Joseph *már 15 évesen, pusztán a Bibliát olvasva úgy látja, hogy nincs egyház a földön*. Ez talán Smith számára is túl arrogánsnak tűnhetett, ezért ebben a beszámolóban jelenik meg először a tudatlan kisfiú motívuma, aki szeretne tájékozódni a felekezetek között, és bibliai szövegek bátorítására életében először imádkozik (ue. 1838). *Nem a vadonban* (1832), hanem egy csendes ligetben akar imádkozni. *Nem rohanja meg egy sötét hatalom, amelytől halálfélelme lenne* (1838), csak gyanús lépteket is hall maga mögött (ami az 1832-es és 1838-as változatban nem szerepel).

Végül sikeresen imádkozik az Úrhoz, a feje felett tűzoszlop jelenik meg, és őt öröm tölti el. *Nem az Úr jelenik meg* (1832), *nem is két személy, az Atya és a Fiú egyszerre* (1838), hanem először „**egy személy**" jelenik meg a tűzoszlopból, majd „**egy másik személy**" is megjelenik, aki egyrészt biztosítja a bűnei bocsánatáról (1838-ban ez kimarad), másrészt bizonyságot tesz neki, hogy Jézus Krisztus az Isten fia (ez máshol nem szerepel), illetve **sok angyalt** lát. Joseph *nem teszi fel a*

kérdést, hogy melyik felekezetet válassza, és *nem kapja válaszul*, hogy egyiket sem (1838). Ekkor, az „első kommunikáció" idején 14 éves volt, nem 16 (1832).

Alig öt nappal Matthews után, **november 14**-én egy másik látogató kereste fel, Erastus Holmes, aki az egyház alapításáról és sajátos tanairól érdeklődött. Smith a beszélgetés lényegét ismét lediktálta Parrish-nek. (Fordítás, kiemelések: *SzA*)

> Belekezdtem, és rövid elbeszélést adtam neki fiatal éveim tapasztalatairól, azaz 6 éves koromtól addig az időpontig, **amikor először részesültem angyalok látogatásában** [*my first visitations of Angels*], ami akkor volt, **amikor 14 éves voltam**, és a látogatásokról, amelyekben **később** részesültem, a Mormon könyvét illetően, és egy rövid beszámolót az egyház felemelkedéséről és fejlődéséről.

A valóban rövid, sűrített beszámoló sajátos tartalma, hogy Smith úgy beszél mind az Első és Második Látomásról, hogy „**angyalok látogatásában részesült**" – *nem az Úr jelent meg neki* (1832), *nem is az Atya és a Fiú* (1838), és *nem is látomásról* van szó, hanem „látogatásokról" (*visitations*). A naplóbejegyzés eredeti szövege a későbbi egyháztörténeti művekben át lett írva „első látomásom"-ra [*my first vision~~tations of angels~~*] (*History of the Church* Vol 2. p 312), így egyáltalán nem feltűnő, hogy Smith 1835-ben csak angyalokról beszélt.

5.3. *Times & Seasons* 1842 március 1

Smith egy John Wentworth nevű újságíró (*Chicago Democrat*) egy helytörténész ismerőse számára kért Smith-től egy rövid beszámolót az egyház születéséről. A beszámoló nem került be a könyvbe, de a *Times & Seasons* Smith jóváhagyásával leközölte a saját aláírásával ellátott „Wentworth levelet" (1 March 1842).

> Amikor körülbelül **tizennégy esztendős voltam**, elkezdtem tűnődni egy jövőbeli állapotra való felkészülés fontosságán, és ahogy **a szabadítás tervéről érdeklődtem**, azt találtam, hogy **hatalmas ellentmondás van a vallási felfogásokban**; ha az egyik társasághoz mentem, ők egy bizonyos tervre hivatkoztak, egy másik pedig egy másikra; mindegyik azt állította, hogy az ő saját hitvallása maga a tökéletes legfőbb jó. Tekintetbe véve, hogy **nem lehetett mindnek igaza**, és hogy Isten nem lehetett ily nagy zűrzavar szerzője, elhatároztam e tárgy teljesebb megvizsgálását, híve abban, hogy **ha Istennek volna egyháza, akkor az nem lenne pártokra szakadva**, és hogy ha ő az egyik társaságot egyféle istentiszteletre tanítja, és egyféle szertartások végzésére, akkor egy másiknak nem tanítana homlokegyenest ellenkező tantételeket.
>
> Hívén Isten szavában, bíztam Jakab kijelentésében: „Hogyha valaki szűkölködik bölcsesség nélkül, kérje Istentől, aki adja azt mindenkinek bőséggel, szemrehányás nélkül; és megadattatik őnéki." **Visszavonultam egy titkos helyre egy fás ligetben**, és elkezdtem az Urat szólítani. Míg **buzgón foglalatoskodtam a fohászkodással**, elmém elfordíttatott a tárgyaktól, melyek körülvettek engem, és **körülölelt egy mennyei látomás**, **és két dicsőséges személyt láttam**, akik **egymás pontos másai voltak** vonásaikban és hasonlóságukban, olyan ragyogó fénnyel körülvéve, mely elhomályosítja a napot délidőben. **Elmondták nekem, hogy az összes vallási felekezet téves tanokban hisz, és hogy Isten egyiküket sem ismeri el az Ő egyházaként és királyságaként**. És kifejezetten megparancsolták nekem, hogy „ne kövesd azokat", ugyanekkor **ígéretet kaptam arra is, hogy az evangélium teljessége egy jövőbeli időpontban a tudomásomra fog jutni**.

Smith hívei legelőször ebben a rövid újságcikkben olvashattak az Első Látomásról. Ami a motiváció kérdését illeti, egyrészt „a szabadítás terve” érdekli, *nem a világ és a saját bűnei* (1832), folytatja a felekezeti rivalizálás motívumát (1835), megtartva kiskamaszos megállapítását, hogy Istenek nincs egyháza a földön (1832), de *erre nem a bibliaolvasás vezeti* (1832), hanem a logika (nem lehet mindnek igaza; Isten sem tanítana az egyiknek ezt, a másiknak azt).

Nem pusztába vonul el (1832), hanem egy „titkos helyre”, fás ligetbe, *nincsenek nehézségei az imádságban* (1832, 1835), hanem buzgón imádkozik, *nem hall gyanús lépteket* (1835), *és sötét erő sem gyűri le* (1838), hanem mennyei látomás öleli körül: *nem egy személyt, az Urat* (1832), hanem „két dicsőséges személyt” lát, akik „egymás pontos másai”. *Nem közlik vele bűnei bocsánatát* (1832, 1835), hanem azonnal a tárgyra térnek (egyik sem az ő egyházuk), megtiltják neki, hogy bármelyiket kövesse (1838), és folytatást ígérnek: „az evangélium teljességét” is meg fogja tudni, azaz mindent, amitől a mormon vallás az, ami (felmagasztosulás, papsági felhatalmazás, templomi munka, Mennyei Anya, istenek stb.).

Összefoglalás

Az Első Látomás változatai között nem csupán hangsúly terén vagy apró részletekben van eltérés, hanem gyakorlatilag mindenben. A hely és az idő, az előzmény és a történés, a megjelenő mennyei lények és az elhangzottak tartalma gyakorlatilag attól függ, melyik beszámolót olvassuk. Az ellenőrizhető történelmi tények és Smith saját szavai alapján az Első Látomás története, ami a mormon vallás legitimációjának az alapja, egyáltalán nem tűnik hitelesnek.

Az Első Látomás és a Második Látomás története valóban sokkal hitelesebnek tűnne, ha Smith *kezdettől fogva mindkettőt* elmondta volna, ha *mindig ugyanazt* mondta volna, illetve, ha nem a személyes teológiai változásait és hitelességi válságait tükröznék. Kívülállóként egyértelmű: nem valós emlékek egyre világosabb felidézéséről van szó, hanem egy sztori lassú továbbfejlesztéséről. Még ha volt is valamilyen valós élmény alapja, az már sosem fog kiderülni.

„Joseph Smith próféta első látomása jelenti az alapját
a későbbiekben megszervezett egyháznak.
Ha ez az első látomás nem más, mint Joseph Smith képzeletének a szüleménye,
akkor a Mormon Egyház pontosan az,
aminek kritikusai mondják: gonosz, szándékos csalás.

Hugh B. Brown, mormon apostol (*The Abundant Life*, pp. 310-311)

Felhasznált szakirodalom

Mormon források

- A Mormon Könyve – A Tan és a szövetségek – A Nagyértékű gyöngy (Az Utolsó Napok Szentjeinek Jézus Krisztus Egyháza (Intellectual Reserve Inc. 2005)
- Joseph Smith próféta bizonyságtétele (Az Utolsó Napok Szentjeinek Jézus Krisztus Egyháza, Intellectual Reserve Inc. 2000)
- Allen, James B.: The Significance of Joseph Smith's 'First Vision' in Mormon Thought, In: *Dialogue: A Journal of Mormon Thought*, Vol. 1 No. 3 (1966) pp. 29–46
- Backman, Milton V.: The First Vision in its Historical Context (Bookcraft Inc. 1971)
- Bergera, Gary James (ed): Line Upon Line – Essays on Early Mormonism (Signature Books, 1989)
- Bushman, Richard L.: The Visionary World of Joseph Smith, In: *BYU Studies Quarterly*, Vol 37. Issue 1. Article 10 (1997)
- Christensen, Matthew B.: The First Vision – A Harmonization of 10 Accounts from the Sacred Grove (Cedar Fort Inc. 2014)
- Hill, Marvin S.: The First Vision Controversy: A Critique and Reconciliation, In: *Dialogue. A Journal of Mormon Thought* 15 (Summer 1982) pp. 37-39
- Nibley, Preston (ed): Joseph Smith története édesanyja elbeszéléséből (Cumorah Könyvek, Cavalier Bt. 2007)
- Jessee, Dean C. (ed): The Personal Writings of Joseph Smith (Deseret Book Company, 1984)
- Palmer, Grant: An Insider's View of Mormon Origins (Signature Books, 2002)
- Quinn, Michael D. (ed): The New Mormon History – Revisionist Essays on the Past (Signature Books, 1992)
- Vogel, Dan: Early Mormon Documents Vol 1. (Signature Books, 1996)
- Vogel, Dan: Joseph Smith – The Making of a Prophet (Signature Books, 2004)

Internet

- Joseph Smith Papers (JSP) – www.josephsmithpapers.org

Kritikai források

- Brodie, Fawn: No Man Knows My History (1945; Vintage Books, 1995)
- Bowman, Robert M. Jr.: Jesus' Resurrection and Joseph's Visions – Examining the Foundations of Christianity and Mormonism (DeWard, 2020)
- Holden, Robert: Mormon Handbook (2nd ed) (Charta Works LLC, 2024)
- Marquardt, Michael H. & Walters, Wesley P.: Inventing Mormonism (Smith Research Associates, 1994)
- Tanner, Jerald & Sandra: The Changing World of Mormonism (Utah Lighthouse Ministry, 1979; 2009)
- Walters, Wesley: New Light on Mormon Origins, In: *Bulletin of the Evangelical Theological Society* 10 (Fall 1967) pp 227-244

Internet

- Mormonism Research Ministry (MRM) – www.mrm.org